

Nr 26.

Av herr **Bergqvist m. fl.**, om ökat anslag till ersättning åt lappfogdar.

Under de senaste tio åren har frågan om lönereglering för lappfogdarna upprepade gånger förts fram till Kungl. Maj:t av de länsstyrelser, som närmast äro ansvariga för lappväsendets och renskötselns utveckling, utan att framställningarna lett till någon påföljd. Då frågan jämväl i årets statsverksproposition blivit undanskjuten, kunna vi icke underlåta att göra en framställning i ämnet på grund av den säregna innebörden av detta spörsmål.

Som bekant finnas lappfogdar förordnade allenast inom de tre nordligaste länen, två i Norrbottens och en i vardera av Jämtlands och Västerbottens län, varjämte ett biträde åt de båda lappfogdarna i Norrbottens län finnes anställt.

Lappfogdetjänsternas betydelse sammanhänger i främsta rummet med lappväsendet och renskötseln. I detta avseende må erinras, att lapparnas antal enligt lappkommitténs utredning år 1920 uppgick till 8,129, därav i Norrbottens län 4,947, i Västerbottens län 2,032, i Jämtlands län 973 och i övriga län 177. Renstocken uppgick enligt den år 1931 verkställda renräkningen till omkring 220,000 i Norrbottens län, 35,000 i Västerbottens län och 25,000 i Jämtlands län.

Numera torde det vara allmänt erkänt av alla, som känna lapparna och deras förhållanden, att det för den lapska folkstammen är bäst, om lapparna kunna fortsätta såsom renskötare. På denna ståndpunkt vilar också senaste lagstiftning om lapparnas rätt till renbete i Sverige. Men även nationalekonomiskt har man här att röra sig med betydande värden. Om medelvärdet på en ren sättes till 30 kronor och genomsnittsavkastningen av en renjord till 20 procent, uppgår renförmögenheten enligt ovan angivna antal till sammanlagt 8,400,000 kronors värde och årsavkastningen därav till 1,680,000 kronor. Det är också att märka, att denna avkastning tillföres nationalhushållet från områden, vilka eljest icke kunna ekonomiskt nyttiggöras. Genom renskötseln vinna lapparna således en jämförelsevis god utkomst, under det att de annars framför allt under nu rådande överskott på arbetskraft inom jordbruks-, skogsarbetare- och grovarbetaregrupperna riskera att sjunka ned till ett proletariat av fattiglappar.

Erfarenheten har emellertid visat, att för renskötselns och lapparnas lyckliga tillvaro lappfogdebefattningarna numera äro oundgängliga. Den

bofasta kulturen har trängt lapparna alltmera in på livet. Lagstiftningen och dess tillämpning ställa större anspråk på lapparna än tidigare; konventionen med Norge innefattar en mångfald anledningar till stridigheter och allvarliga ekonomiska förluster för renägarna. Över huvud kräves nu långt mer än förr inblick i förhållanden, vilka den enskilde lappen icke behärskar, men vilka kunna utöva ett avgörande inflytande på hans ekonomi och välfärd i övrigt. Lappfogdarna måste därför hjälpa, ordna och leda lapparna var och en inom sitt område.

På kronans för renskötsel upplåtna marker i Jämtlands län och Lappland bo också ett stort antal arrendatorer. Även dessa behöva på många handa sätt stöd och tillsyn för att under fjälltrakternas hårda levnadsvillkor kunna uppehålla sig och utvecklas i en för samhället gynnsam riktning.

För att fylla sin uppgift behöver lappfogden äga icke blott ett naturligt gott och allmänt skolat omdöme utan också en grundlig erfarenhet om personer och sakförhållanden inom verksamhetsområdet. Han måste äga en detaljerad kännedom om landet och växtligheten inom sitt vidsträckt distrikt och inom delar av Norge, för Norrbottens lappfogde i norra distriktet även inom Finland samt om de bofastas levnadsförhållanden inom alla dessa områden. Han måste känna renskötseln i grund, dess betingelser på olika platser under olika tider av året, de olika byarnas flyttningssvanor och uppehållsplatser och de förändringar, som väderleksförhållandena framkalla. Han måste hava förmåga att förhandla med folk, en egenskap som icke minst är av nöden i de ömtåliga situationer, som stundom tillskapas genom lapparnas och deras renars vistelse inom grannlandets gränser, men samma egenskap är även erforderlig för att bevara det goda förhållandet lappar och de bofasta emellan i det egna landet. Han måste äga förutsättningar att vinna lapparnas förtroende, men också förmåga att kritiskt bedöma deras uppgifter och få sina tillsägelser åtlödda, vilket beträffande lapparna med deras bristande förmåga att bedöma förhållanden objektivt och se längre än till de enskilda fördelarna för dagen, är mycket viktigt. Han måste också äga grundlig insikt i alla de författningar, vilka reglera lapparnas förhållanden inom landet och i grannlandet.

Där lappfogden har att syssla med upplåtelser av arrenden på kronojord tillkommer också den fordringen, att han måste kunna bedöma fjälljordbruk och enklare byggnader samt tillvarataga kronans intresse vid uppgörelser.

Lappfogdetjänsten är minst av allt en tjänst vid skrivbordet. För att kunna grundligt tränga in i lapparnas förhållanden, måste en lappfogde följa lapparna under deras vandringar och uppsöka dem på deras visten samt på egen hand företaga undersökningar i fjälltrakterna. Härför fordras en mycket stor fysisk uthållighet och villighet att utsätta sig för strapatser. Knappast någon längre resa av detta slag avlöper utan några

besvärligheter, som icke varit förutsedda. Understundom medför färden verklig livsfara, och förr eller senare är det oundgängligt även för den mest tränade att tjänstgöringen blir ytterst slitande.

Vilka än de naturliga förutsättningarna må vara, är det klart att fordringarna på en lappfogde icke kunna uppfyllas från början. En stor del av de behövliga insikterna måste förvärfvas genom erfarenheter så småningom under utövning av tjänsten i alla dess växlande förhållanden. Det är därför uppenbart, att måttet icke kan fyllas av en kortvarig tjänstinnehavare. Tjänstens beskaffenhet kräver i utpräglad grad en stadigvarande innehavare.

Lappfogdarnas avlöning för närvarande utgår med arvoden å 5,500 kronor förutom dyrtidstillägg, varjämte till lappfogden i Norrbottens södra distrikt anvisats ett provisoriskt avlöningstillägg å 500 kronor. Det hinder, som hittills ansetts föreligga mot definitiv löneroglering för lappfogdarna trots deras allmänt erkända betydelsefulla uppgifter, torde hava varit, att ett alltför nära samband förmenats föreligga mellan å ena sidan lappfogdebefattningarna samt å den andra de oreglerade landsfogde- och landsfiskalstjänsterna. Huru därmed än må förhålla sig, har dock från länsstyrelsernas sida enstämmigt betonats lappfogdetjänsternas säregna karaktär, och i varje fall torde numera nyssnämnda omständighet på intet sätt kunna lägga hinder i vägen mot en provisorisk löneförbättring.

Ett förslag föreligger nämligen numera, framlagt av 1928 års lönekommitté, till löneroglering för såväl landsstaten som lappfogdarna. Enligt majoritetens mening böra lappfogdarna uppföras i 22 lönegraden, enligt ett flertal reservanter däremot böra de tillhöra 23 lönegraden. Från länsstyrelserna har påyrkats 26 gradens löneställning. Frågan härom lär icke kunna avgöras förrän i samband med den definitiva lönerogleringen.

Däremot synes på grundval av den nu föreliggande utredningen icke något hinder finnas mot att tilldela lappfogdarna sådan löneförbättring, som ungefär svarar mot 22 lönegradens lägsta löneklass. Det må i detta sammanhang anmärkas, att av de nuvarande lappfogdarna en innehaft tjänsten sedan 1 juli 1916, en sedan 15 februari 1928, en sedan 18 mars 1929 och en sedan 1 januari 1930.

Vid en definitiv löneroglering torde en placering i lägre lönegrad än den 22 icke kunna tänkas. Därjämte torde med visshet kunna antagas, att lappfogdarna för placering i löneklass få tillgodoräkna sig sin föregående tjänstgöring. Ur lönerogleringssynpunkt torde nyssnämnda löneförbättring således sakna varje risk. Däremot torde den för de tjänstemän, vilka det här gäller, och vilka synas alltför länge hava blivit tillbakasatta, innebära en avsevärd förbättring.

På grund härav och med åberopande av vederbörande länsstyrelseras uttalanden angående lappfogdarnas lönefråga, vilka skola tillhandahållas statsutskottet, få vi vördsamt hemställa.

att riksdagen måtte besluta, att från och med budgetåret 1932/1933 tillsvidare arvodet till lappfogdarna skall utgå efter 6,800 kronor, samt förty för nämnda budgetår höja anslaget till ersättning åt lappfogdar med 5,200 kronor.

Stockholm den 19 januari 1932.

C. I. Asplund.

Evert Jonsson.

O. Bergqvist.

P. Sandström.